

Človek, krajina, kultúra

Celoslovenská konferencia s medzinárodnou účasťou **Človek, krajina, kultúra** sa uskutočnila v Banskej Bystrici v dňoch 4.–6. júna 1996 ako sprievodné podujatie medzinárodného festivalu filmov s tematikou ochrany prírody a životného prostredia **Envirofilm '96** a 1. medzinárodnej výstavy ochrany a tvorby životného prostredia **Envirex**. Konferenciu usporiadala Slovenská agentúra životného prostredia v Banskej Bystrici a Ministerstvo životného prostredia SR, sekcia územného plánovania, environmentálnej bezpečnosti a vhodnosti stavieb, v spolupráci so Spolkom architektov Slovenska, Združením urbanistov a územných plánovačov v B. Bystrici a katedrou aplikovanej ekológie Fakulty environmentalistiky a ekológie TU vo Zvolene.

Na konferencii sa stretlo 110 účastníkov. Bolo tu zastúpené celé spektrum profesií – od spisovateľov, výtvarníkov, hudobných skladateľov a interpretov, cez historikov a kunsthistorikov, etnografov, architektov, urbanistov, územných plánovačov, prírodovedcov, krajinných ekológov, geológov, botanikov, po ochrancov prírody. Súčasťou podujatia bola výstava projektov, štúdií a umeleckých diel súvisiacich s krajinou, ďalej exkurzie, koncerty a spoločenské stretnutia.

Prednášky boli prvý deň spoločné, druhý deň prebiehali v sekciiach podľa tematických okruhov, tretí deň bol znova spoločný, venovaný formulovaniu záverov.

Konferencia prebiehala v troch sekciiach:

1. Krajina a človek (krajinoekologické aspekty využitia krajiny).

2. Človek a kultúra (genéza kra-

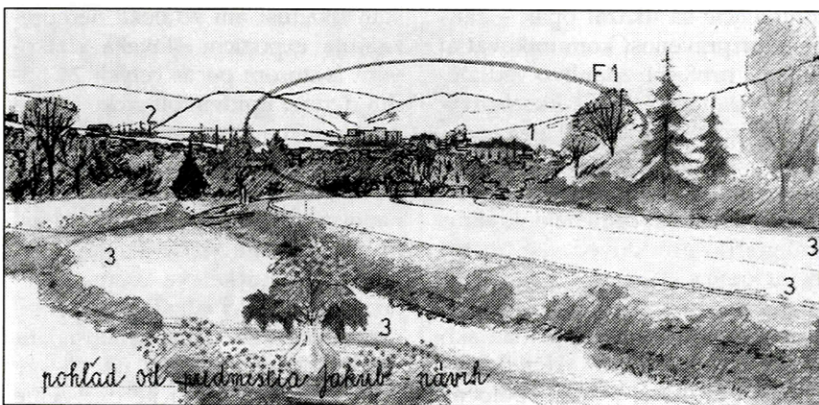
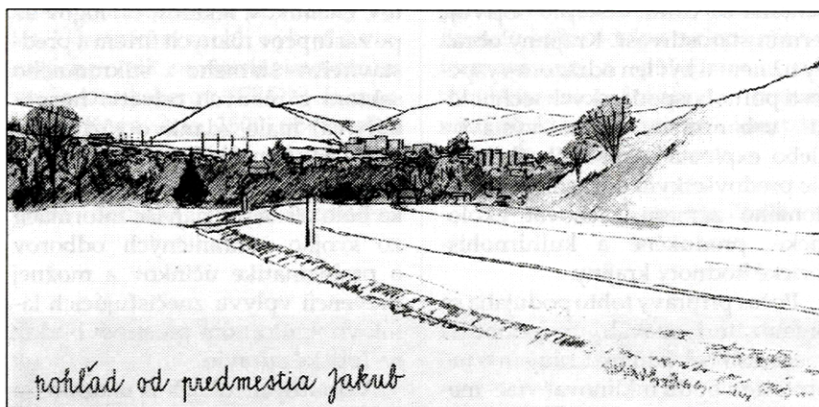
jiny, historické a etnografické súvislosti vývoja krajinného obrazu).

3. Kultúra a krajina, ktorá bola rozdelená na dve skupiny: 1. urbanizmus, územné plánovanie, architektúra krajiny a sídel, 2. percepcia a umelecká reflexia krajiny.

Potreba integrovaného prístupu ku krajine nie je nová. Čím ďalej, tým viac však získava na naliehavosti. Odvetvový alebo úzko špecializovaný, viac-menej izolovaný, prístup dnes už nemôže nahradiť multidisciplinárnu tímovú prácu pri riešení komplexných problémov krajiny. Tieto fakty sú všeobecne známe a už dlho sa

uplatňujú. Vývoj nášho poznania krajiny však vyžaduje väčšiu integráciu doteraz málo spolupracujúcich odborov. Nie je to len vyriešenie kooperácie krajinoekologických disciplín s urbanizmom a územným plánovaním, ale aj nové pohľady na súvislosti prírodného a kultúrneho dedičstva. Stupeň pretvorenia krajinného prostredia je taký vysoký, že musíme formulovať minimálne dva hodnotové pohľady:

- zachovanie ekologickej kvality a hodnôt krajiny, biodiverzity a podmienok existencie živých organizmov,
  - zachovanie kultúrnohistorických hodnôt krajiny, historických krajinných štruktúr a typického krajinného obrazu každého regiónu.
- Krajinou, jej prírodnými i antropogénnymi faktormi, sa zaoberá celé spektrum odborníkov. Máloke-

dy sa však spoja, aby vytvorili komplexný, celostný obraz o krajine. Väčšinou je to len prostredníctvom regionálnych a lokálnych publikácií.

Táto konferencia nebola prvá, čo sa týka námetu, no možno prvýkrát sa našom území stretli odborníci z takých rôznorodých profesií, aby si vymenili skúsenosti a postrehy na tému človek v krajine, kultúra v krajine a človek a kultúra. Snahou bolo preklenúť rýdzo profesné pohľady, úzko špecializované záujmy. Krajina nerozoznáva, či ju študuje geológ, ekológ, architekt, ochrana prírody, etnograf, sociológ či iní odborníci. Rozozná len, kto to s ňou, obrazne povedané, myslí vážne. Krajina má svoje hodnoty, úlohou človeka je ich rozvíjať a zachovať. Či už z hľadiska ekologickej stability, ochrany prírody alebo jej kultúrnej histórie... Popri termínoch využívania, pretváranie, tvorba, ochrana sa čoraz častejšie objavuje termín starostlivosť. Krajinný obraz by už nemal byť len odrazom vyspelosti poľnohospodárskych technológií, urbanizácie, tempa výstavby alebo exploatačných snáh človeka, ale predovšetkým odrazom jeho vedomého zámeru zachovať ekologické, produkčné a kultúrnohistorické hodnoty krajiny.

Počas prípravy tohto podujatia sa organizátori obávali, že jednotliví špecialisti nebudú mať záujem o iné profesie a budú inklinovať viac – menej len ku svojim sekciám. Počas konferencie sa ukázal opak – záujem a pripravenosť komunikovať aj o iných, profesne zdanlivo vzdialených okruhoch otázok. Ekológovia sa zaujímali o umeleckú percepciu a etnografické chápanie človeka v krajine, architekti o ekologické, nielen kultúrne dimenzie krajiny. Etnografi o prírodovedecké prístupy ku krajine.

Záver konferencie boli formulované v dvoch rovinách, jednak ako závery jednotlivých sekcií (tematických okruhov), jednak spoločné

odporúčania účastníkov. Týkajú sa nielen riešenia detailných profesionálnych problémov, ale predovšetkým zdôrazňujú, že krajina potrebuje samostatný prístup a špecificky ponímanú starostlivosť.

V spoločných záveroch sa odporúča

posilniť a dopracovať legislatívu tejto oblasti, ďalšie odporúčania sa týkajú metodológie, oblasti manažmentu, ekonomiky, vedy, výskumu, školstva a public relation.

Peter Jančura

Vnútročné prostredie budov a zdravie

V japonskom meste Nagoya sa konala v dňoch 21.–26. júla 1996 medzinárodná vedecká konferencia pod názvom **Indoor Air '96 (The 7th International Conference on Indoor Air Quality and Climate)**. Bolo to veľké podujatie, na ktorom sa zišlo okolo 4000 účastníkov. Interdisciplinárne stretnutie odborníkov (od staviteľov, architektov, chemikov, lekárov, biológov až po zástupcov rôznych firiem a predstaviteľov štátneho i súkromného sektora z rôznych odvetví hospodárstva) malo zdanlivo rôznorodé ciele. Ale naozaj iba zdanlivo. Spoločným záujmom každého účastníka bolo získať čo najviac informácií zo svojho i hraničných odborov o problematike účinkov a možnej prevencii vplyvu znečisťujúcich látok vo vnútornom prostredí budov na ľudské zdravie.

V ostatných rokoch sa ukázalo, že monitorovanie škodlivín vo vonkajšom ovzduší ani zďaleka nereprezentuje expozíciu človeka rizikovým faktorom počas celých 24 hodín denne. Epidemiologické štúdie zamerané na objasnenie príčinného vzťahu tradičných znečisťujúcich látok v ovzduší a vznikom ochorení nepotvrdili jednoznačne túto závislosť. Znečistené ovzdušie, ale aj škodliviny organického a anorganického pôvodu prichádzajúce do organizmu inou cestou, môžu nepriaznivo pôsobiť lokálne, ale aj na celkový zdravotný stav. Typické ohrozenie

zdravia vplyvom plesní, roztočov a iných bioaerosólov predstavujú alergie, čo sa potvrdilo porovnávacími štúdiami v rôznych častiach sveta. Na konferencii sa prezentovali aj špecifické problémy znečistenia budov v jednotlivých štátoch, najmä v rozvojových krajinách. Sprostredkovanie takýchto informácií na vedeckom stretnutí má veľký význam pre diagnostiku, poznanie mechanizmu účinku, ale najmä vypracovanie opatrení (či už sa to týka stavebných úprav a použitých materiálov, technických zariadení alebo vybavenia vnútorných priestorov budov).

Dôležitým bodom programu, o ktorom sa na konferencii veľa diskutovalo, bola problematika nemocničných budov (šírenie infekcie, nemocničné odpady atď.) a školských priestorov (vlhkosť, hluk, osvetlenie, prašnosť a pod.), keďže ide o účinok na oslabených jedincov, resp. na vyvíjajúci sa organizmus. Jedna zo sekcií vytvárala priestor aj pre výchovu špecializovaných odborníkov na zdravé vnútorné prostredie budov. Súčasťou konferencie bola expozícia technických riešení a zariadení na znižovanie rizík poškodenia organizmu.

V Japonsku sa tejto problematike venuje zvýšená pozornosť, čo sa odrazilo aj v článkoch v dennej tlači, ktoré vítali usporiadanie konferencie v ich krajine.

Eva Reichrtová